

Χαιρετισμός της κ. Ειρήνης Λαμπράκη

Κυρία Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι, φίλοι του Συνδέσμου για τα δικαιώματα της Γυναίκας,

Θάθελα και γω με τη σειρά μου να ευχαριστήσω το Σύνδεσμο για την πρόσκληση αυτή την τιμητική που μου έκανε. Χαίρομαι γιατί η πρόσκληση αυτή μου δίνει τη δυνατότητα, δημόσια, για άλλη μία φορά, να εκφράσω ορισμένες σκέψεις —απαισιόδοξες φοβάμαι— για την πορεία του γυναικείου αγώνα για την ισότητα, την απελευθέρωση και τη χειραφέτηση των γυναικών.

Θάθελα όμως με την ευκαιρία αυτή να καταθέσω και τη δική μου μαρτυρία, μια και η σημερινή μας συνάντηση έχει και επετειακό χαρακτήρα.

Όλα αυτά τα χρόνια, μπορώ να πω ότι, με το Σύνδεσμο είχαμε μια πάρα πολύ καλή συνεργασία για δύο λόγους: Ο πρώτος είναι ότι ο Σύνδεσμος, δηλαδή τα μέλη του Συνδέσμου, έχουν πάντα και διάθεση και προτάσεις για τα θέματα της ισότητας και ο δεύτερος είναι το γεγονός

κι, πόσο σας αγαπάμε». Αυτό το άρθρο του κ. Σταματίου ανταποκρίνεται σ' ένα κλίμα αντεπίθεσης της ανδροκρατούμενης κοινωνίας.

Ξαφνικά το γυναικείο κίνημα έπαψε να είναι λίγο φολκλορικό, κάποιων γυναικών —αν το θέλετε φεμινιστριών— και έγινε ένα κίνημα μαζικό, δυνατό, που ξεπέρασε πολλές προκαταλήψεις, δυσκολίες εμπόδια, φραγμούς.

Η κ. Μαραγκοπούλου ξέρει τις δυσκολίες που κι αυτή και πολλές άλλες από μας αντιμετωπίσαμε για να περάσουμε στο νέο Αστικό Κώδικα τη διάταξη εκείνη σύμφωνα με την οποία η γυναίκα διατηρεί το επίθετό της μετά το γάμο και άλλες παρόμοιες διατάξεις. Για αυταπόδεικτα πράγματα έπρεπε να επιχειρηματολογήσουμε ώρες.

Τώρα λοιπόν φοβουμαι ότι βρισκόμαστε σε μια αντεπίθεση της ανδροκρατικής αντίληψης για την κοινωνία και μάλιστα σε μια εποχή που

Με το Σύνδεσμο έχουμε μια πάρα πολύ καλή συνεργασία για δύο λόγους: Ο πρώτος είναι ότι ο Σύνδεσμος έχει πάντα και διάθεση και προτάσεις για τα θέματα της ισότητας και ο δεύτερος είναι το γεγονός ότι ο Σύνδεσμος είναι ακομμάτιστος...

ότι ο Σύνδεσμος είναι ακομμάτιστος. Δεν το κρύβω ότι πολλές φορές στη Βουλή σε νομοσχέδια που αφορούσαν την ισότητα των δύο φύλων, έπαιρνα ένα τηλέφωνο είτε την κ. Πρόεδρο είτε κάποια άλλα μέλη, να ακούσω την άποψη του Συνδέσμου. Συμφωνούσα ή διαφωνούσα, αλλά ήθελα να την ξέρω. Γιατί κάπου είχε γίνει συνείδηση σ' όλους μας ότι οι απόψεις του προέρχονταν από γυναίκες, με φανατική προσήλωση στην προσπάθεια για τη βελτίωση της θέσης της γυναίκας στον τόπο μας.

Πιστεύω όμως ότι η σημερινή μας συνάντηση δε μπορεί να έχει μόνο επετειακό χαρακτήρα.

Φοβάμαι ότι όταν, όπως είπε ο καθηγητής κ. Μάνεσης, αγωνιζόμαστε να περάσουν το οικογενειακό ή άλλες τροπολογίες της νομοθεσίας μας από τη Βουλή αλλά και από την κοινωνία για να εναρμονισθούν με το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος, είχαμε έναν ορατό στόχο. Έναν ορατό στόχο που αποτελούσε τον κοινό τόπο μιας κοινής προσπάθειας.

Από το 1986 μέχρι σήμερα διαπιστώνουμε καθημερινά πιο καθαρά ότι άλλαξαν οι οικονομικές-πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί τις δεκαετίες του '60, του '70 και των αρχών του '80. Οι αλλαγές αυτές αποτυπώνονται εναργέστατα στο διεθνή αλλά και ελληνικό τύπο. Μέχρι το 1986 τα «γυναικεία θέματα πωλούσαν». Με αποτέλεσμα να υπάρχουν σε κάθε εφημερίδα ρεπορτάζ, άρθρα, ανταποκρίσεις γύρω από τα θέματα της ισότητας. Από το 1986 και μετά το ενδιαφέρον σταμάτησε. Έχω καιρό να διαβάσω ανταποκρίσεις ή άρθρα ή να παρακολουθήσω συζητήσεις ή ρεπορτάζ από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Και ενώ γινόμαστε μάρτυρες αλλαγών κοσμογονικών όπως π.χ. οι αναπροσανατολισμοί των ιδεολογιών —τα τείχη γκρεμίζονται— βλέπουμε ότι σταθερά υπάρχει απουσία της Γυναίκας από κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις και φοβούμαι ότι αυτό το άρθρο του κ. Σταματίου δεν σταματάει σε κείνο το «έχετε δι-

όλος ο κόσμος, όλοι οι λαοί αγωνίζονται να βρουν διέξοδο και ελπίδα για το μέλλον και είναι η εποχή που ίσως έπρεπε να απευθυνθούν και στο κομμάτι εκείνο του πληθυσμού του πλανήτη που είναι το λιγότερο αλλοτριωμένο, το λιγότερο υπεύθυνο για όλες τις φθορές και την καταστροφή του πλανήτη —οικολογική, κοινωνική, ηθική αν θέλετε— τη Γυναίκα.

Αλλά τώρα που χρειάζεται η γυναικεία παρουσία στα κέντρα τα κοινωνικά, τα οικονομικά και τα πολιτικά περισσότερο από κάθε άλλη φορά γίνεται η αντεπίθεση και φαντάζομαι ότι αυτή η αντεπίθεση θα γίνει πολύ πιο έντονη τα επόμενα χρόνια, μια και το 1991 και το 1992 είναι χρόνια προετοιμασίας του 21ου αιώνα και της νέας τάξης πραγμάτων.

Με τις σκέψεις αυτές δεν εκφράζω παθητική απαισιοδοξία, αλλά θέλω να επισημάνω την ανάγκη να αλλάξουμε άμεσα τους τακτικούς και στρατηγικούς στόχους του γυναικείου κινήματος. Και πρέπει να κάνουμε κάθε προσπάθεια να διευρύνουμε το γυναικείο κίνημα ηλικιακά γιατί χρειαζόμαστε πραγματικά την ανατροφοδότηση με νέες ιδέες από τις ηλικίες των κοριτσιών που μεγάλωσαν σε μια εποχή που το γυναικείο κίνημα κατακτούσε ορισμένα πράγματα. Και από κει και πέρα πιστεύω ότι χρειαζόμαστε εμπιστοσύνη στον εαυτό μας για να συνεχίσουμε την επανάσταση μια και δεχόμαστε αντεπίθεση σε όλα τα μέτωπα και έχουμε μακρύ ακόμη δρόμο να διανύσουμε. Και νομίζω ότι αν αναπροσαρμόσουμε τις τακτικές μας, εάν διευρύνουμε το χώρο με νέες ηλικίες γυναικών, τότε επιτρέψτε μου να είμαι αισιόδοξη για το μέλλον του γυναικείου κινήματος.

Τελειώνω με ένα σύνθημα που μου άρεσε πολύ και που ακούστηκε από τους μαθητές αυτές τις ημέρες στους δρόμους της Αθήνας. Δίνει απάντηση στον κάθε κ. Σταματίου:

Οι Γυναίκες συνεχίζουμε την επανάσταση και τις προσπάθειές μας για ισότητα, χειραφέτηση και απελευθέρωση για να αποδείξουμε ότι εμείς «είμαστε λουλούδια και όχι φυτά».